

ІСТОРІЯ РОЗВИТКУ ЗЕМЛЕУСТРОЮ

Шкуренко Ліля Іванівна, ст. гр. 41зв.

**Науковий керівник: викладач
землевпорядних дисциплін**

Книш Олена Андріївна

Петрівський державний аграрний технікум

Земля завжди була, є і буде залишатися особливим об'єктом суспільних відносин, який характеризується просторовою обмеженістю, незамінністю, постійністю місця знаходження.

З тих пір, як люди почали вести осідлий спосіб життя, почав розвиватись землеустрій. Здавна кожен старався якимось чином зазначити межі своїх володінь. Легенди розповідають про величезні камені, які стояли на роздоріжжях, перехрестях. Саме вони відігравали роль межових знаків. Їм навіть приписувалася магічна сила[1]. Згідно слов'янської міфології Чурбан (Знак Чура) – межовий стовп, кінець хазяйської землі, що її межі опікує, згідно з повір'ям, сам Чур – Священний стовп, якого не можна було пошкодити. Сприймався також як знак Симаргла, бо в Чурбані – як і в кожній міцній деревині – таїться живий вогонь.

На початку XIII століття територія нашої країни зазнавала постійних нападів татар, саме через це відбувався постійний перерозподіл земель [2].

В середині XIV ст. відбулося утворення Литовсько-Руської держави. Крім князівств на її території були наділи селян, серед яких виділені: люди робітні (тягли); данники; слуги.

З 1569 року почався процес експансії Польщі. На спустошених татарами українських землях сформувалися великі латифундії. Відбувався процес колонізації просторів “Дикого Степу”[1].

З 1596р. – почалося утворення в Україні козацтва. Виникла Запорізька Січ, яка мала свої землі на обох берегах Дніпра, де великі степові простори не оброблялися, а тут козаки займалися звіриними та рибними ловами, вдосконалювали свою військову майстерність [4].

В середині XVII ст. Україна прийняла протекторат Москви. Лівобережжя та Київ перейшли до Москви, Правобережжя – опинилось під Польщею. Відбулася чергова зміна меж [3].

В кінці XVII на початку XVIII ст. Москва почала організовувати походи на південь, щоб відкрити вихід до Чорного та Азовського морів. Досягши мети в 1700 р. при Петрі I. Москва захопила Крим, де була закладена в Севастополі база Чорноморського флоту. В 1705 р. були визначені межі війська Запорізького.[4.].

До кінця XVIII ст. Україна була ареною боротьби Російської імперії.

Землемірні роботи в царській Росії розпочато за часів Петра I. Проводилися виміри для складання карт та планів.

У 1705р. – розпочато генеральне межування, метою якого є складання планів окремих землекористувань. Зйомки проводилися астролябією, бусоллю, мірним ланцюгом. На плани наносилися лише межі земель окремих землекористувачів.

На кінець XVIII ст. Запорізька Січ була ліквідована, а козаки переслані на Кубань. На той час залишились великі землевласники – поляки, та кріпаки – українці [4].

1861р. відомий в історії, як початок реформи – звільнення селян від кріпацтва. В цей час відбувалась передача частини земель колишнім кріпакам.

Введено 2 форми землекористування: общинна та подвірна. При першій – община одержувала землю, встановлювала обов'язкову сівозміну, обчислювала площу землі на кожного члена сім'ї.

При подвірній системі – кожен двір одержував певну ділянку землі в постійне користування.

На землі складалися плани. (Масштаб 1:8400; 1:4200.) Орієнтування планів відбувалося за магнітними румбами; Довжини меж зазначалися в сажнях Наносилися на плани основні елементи

ситуації (населені пункти, шляхи), описувалися суміжні землекористувачі. Плани були юридичним документом, підтверджуючим власність на землю.

В 1906 році прем'єр-міністр Столипін почав земельну реформу, мета – ліквідація общини і утворення численного класу господарів – селян. Для селянських господарств закріпили подвірну ділянкову форму господарювання. Селяни одержували землю або на хуторі або садиби в селі.

Під час Столипінської реформи були землевпорядні роботи: на кожному ділянку складали за польовими вимірами план; межі ділянок закріплювалися постійними межовими знаками, стовпами з насипанням курганів; на кожній ділянці копали колодязі з прісною водою.

Землемірні роботи виконували приватні землеміри під загальним керівництвом губернського землеміра.

1917 рік визначено, як початок нових земельних відносин. Ленін В.І. підписав Декрет Про землю, згідно якого, земля передавалась селянам.

1921-1922р.р. відбувалися перші кроки радянської влади, при цьому, кожне село одержувало землю найближчого до нього поміщика, яка розділялася між всіма селянськими дворами пропорційно кількості членів двору. При Наркомземі створено спеціальне землевпорядне управління, яке працювало за напрямками:

- Організація землевпорядної служби на місцях, утворено окружне землевпорядне управління на кожен район – районний землевпорядник, в обов'язках – облік земель, організація нових землекористувань, регулювання земельних відносин, збереження планів землевпорядження.

- Організація підготовки кадрів землемірів для проведення робіт з землеустрою. В Харкові відкрито навчальний заклад з відділом геодезії та землеустрою.

Створення бурякорадгоспів з вилученням земель для цукрової промисловості.

В період колективізації, під керівництвом районних землевпорядників проводили роботи: а) відведення земель для колгоспів (кращих земель,

розташованих біля села); б) обмін земель тим господарствам, землі яких відходили до колгоспу, на ділянки вступників до колгоспу.

Інші землевпорядні роботи були припинені. Значна частина фахівців-землемірів перейшла на роботу до промисловості та будівництва, деякі з керівного складу були репресовані “як вороги народу”.

Була проведена реорганізація учбових закладів – в Харкові відкрито інститут організації території, в Одесі та Києві – землевпорядні факультети сільгоспінститутів.

На території Одеської області (1930-1931 роки) організовано МТС. До зони МТС включено 6 колгоспів в 5 населених пунктах (один з колгоспів національний - єврейський). Зона діяльності МТС - чотирикутник довжиною біля 20 км та шириною від 8 до 15 км. Загальна площа ріллі - 19000 га. Через масив земель проходить залізниця, утворюючи масиви 13000 та 6000 га. Запланована травопільна сівозміна; на території кожного колгоспу утворюється тваринницька та птахівнича ферми (кількість худоби - дуже невелика, бо була попередньо вирізана); біля кожної ферми, для забезпечення зеленими кормами, залишається ділянка ріллі площею 40 гектарів. Плановий матеріал для роботи: військово-топографічна карта М 1 : 25000 та плани землеустрою минулих років М 1 : 10000. За проектом вся орна земля ділиться на 6 полів, межі яких в більшості - шляхи обласного та районного значення, а також залізниця. Точності виконання вимірювальних робіт увага не приділяється, основне - темпи. Перенесення проекту до природи - спрощеним методом (робота виконана в кінці лютого та на початку березня в період весняного бездоріжжя). Мірну стрічку тягнуть двоє коней, робітники з віхами верхи на конях, землемір - на возі, в який впряжено четверо коней цугом. Кожен колгосп мав свою ділянку в кожному з шести полів; відстань від центру колгоспу до цих ділянок - від 1 до 18 км, тобто створюється так зване далекоземелля [2].

В 1932-1933р.р. виконувалися роботи поглибленого землевпорядкування земель сільськогосподарського призначення, що мало на меті створення

передумов для значного поліпшення сільського господарства в наступні роки [3]. Весь склад фахівців обласних управлінь землеустрою був перекваліфікований за спеціальностями: - землевпорядник, геодезист, топограф, ґрунтознавець, меліоратор, шляховик. В кожній з областей поглиблене землевпорядкування проводили в 2-3 районах, з організацією в кожному з них землевпорядного куца та землевпорядних партій. Роботи поглибленого землевпорядкування склалися з таких елементів: побудова мережі тріангуляції III та IV класів як бази для проведення зйомочних робіт. Пункти III класу утворювали ряди між пунктами вищого класу; пункти IV класу визначалися засічками - прямими, комбінованими та оберненими, вони закріплювалися віхами в формі літери Г та відповідними бетонними центрами: а) побудова висотної основи шляхом нівелювання IV класу з закладанням ґрунтових та настінних реперів; б) мензульна топографічна зйомка масштабу 1 : 10000 з горизонталями через 2 м (в південних районах - в масштабі 1 : 25000); в) проводилися обстеження ґрунтів - для керівництва були запрошені спеціалісти- ґрунтознавці; г) меліоративні обстеження - за участю фахівців-меліораторів.

З початком Великої Вітчизняної війни були припинені роботи з землеустрою та порушена сформована на той час організація використання земель.

Список використаної літератури

1. Грушевський М. Історія України-Руси. XI – XII вік. Т. 2 – К.: Наукова думка. – 1992. – 346 с.
2. Кульчицький В.С., Настюк М.І., Тищик Б.Й. Історія держави і права України: //Навч. посіб. – К.: Юрінком Інтер, - 1999. – 626с.
3. Земельне право. \Посібник для студ. юрид. спеціальн. ВНЗ.\ За ред. В.І. Семчика та П.Ф. Кулинич. – К.:Ін. Юре. – 2001. – 612 с.
4. Яворницький Д.І. Історія запорізьких козаків. (Т.1), - К.:Наукова думка. – 1990. – 456с.